

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Sør-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Agdenes

Emne: Vaksbæring

Bygdelag:

Oppskr. av: Arne Elven

Gard: Elven

(adresse): Furskerfjorden

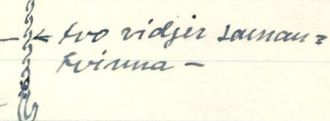
G.nr. 44 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1) Ein seier helst, at ein ber vaket iun, ikke kein, for kein er det fjør euker i bekk eller i ein brunn nare lusa. Det bli bare iun med bølre (seggest bølre med kjukk l), og tvo bötta. Bølrest er av einfelt skapnad utan utholing for halen, men likevetta breidare på midken enn på euker. Euker er noko nedbøygd og lågare enn midken.

Det var brukk vidjer av björk — tvo vidjer samev = kvanna — og brekerokar av sine. I seinare

tid — etter det vart betruiddt å få jaru har det vore brukk bölreband av grann jaru og bølrekerokar av fladt jaru.

(Det er ikke rett å segja om ei ründ jaru stong at ho er "kynd"; men ein seier ho er "grann". En jarustonga (eller anna stong) flat seggest det ho er "kynd") Bölreband av granne jarustonger har helst led på midken.

Å segja hva lidspünkt dei slutta å bera i rebötta er vel uråd. Dei ber enno vaku i rebötta, når dei ikke har andre slags bötta å bera i; men ein må helst segja dei slutta å bera i rebötta etterkvart som dei fekk kjøpt jarubötta — eller Zinkbötta som dei sa,

2) Her i bygda künde vel dette skje for omlag
60 år sidan eller kering åra 1880 - stort sett -
Men enno idag bli det bare vatn i krebøtta
ved ymse høve.

2) Å bera vatn i stamp på ei stong har ikkje
vore brukt her, heller ikkje måten å bera på
stong med ein i kvar ende på stonga.

3) Å sküne vatskant på ski om vinteren veit vi
ikkje av.

4) Kven som bér vatnet? Det er den i huset som
for tilfellet har tid til det og elles er for til det.
Der det var fjenera, fall det helst på deim, helst
fånsa; men var det iuér, eller det skulde vera
serleg mykje vatn var det uvanleg vatnberar.
Det künde hende at også borna bar vatn,
i små koppar, men det har ikkje vore heldt
for barnarbeid å bera vatn. (Det er som
Grette Asmundson sa at Torodd Smorreson: „Det
er ikkje barneverk å slåst med meg.“)

5) Dette med vatnbering brukes enno på mange
stader her, og det bli vel enno bora meir vatn
på vanlege gardar enn på småbruk og bus-
mannsplassar, avdi det trengs meir vatn
des større bustadene og gardane er.

6) I lunkelider når dei vanlege vatstak er
komme, kan det bli luvande å heve „heim“
vatnet frå stader littels langt borte. Ein må
da høyre, på slede om vinteren, på vogne om
sommaren, eller føre i båt over sjøen.

7) Tilhøva med vatnhevinga er slik i bygda her no,
at omlag halyparken har vatspring i høystkumet
ein fjardepart har pumpe, og ein fjardepart
bér alt vatnet. For fjørskellet er det eller
måten meir baring.

(framhald av 7)

Sjölvi om ein ikkje har spring eller pumpe, så
bli det ikkje tale om kjeving under vanlege
tilhøve. Vaksbetongen eller brannen er alltid
så nore, at det løser seg ikkje i bruk best
og kjeving. Ein må da fyrst auge vatnet
i ein stor stamp eller eit kar, så kjeve
til fjøret og så bera litt for litt or
karet (lasset) og inn i kar i fjøret. Berre
når det er noko langt etter vatnet - 2-3
hundrad meter - kan det vel løse seg i kjeve.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

626

G. Tr.
Agdenes

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Bygdøy i april 1948.

Tilleggsspørsmål til emne nr. 5, Vannbæring.

Vennligst svar på dette papir med blyant og send det så fort råd er i den lille konvolutt.

Brukte eller bruker en å la flyte noen gjenstander på vannet eller melken når en bar eller kjørte vaskene en lengre vei for å hindre at vasken skvulper over?

Brukte eller bruker en:

- 1) Treskiver, løse lokk (med eller uten håndtak)?
- 2) a) Trekors?
b) Trekors med en liten knott i midten for lettere å kunne løfte det? *nei. En hadde fjeldann bruk for sløst, og det var derfor ikke laga slike ting til dette særskilte bruket.*
- 3) Noen trestykker? *ja, ja kjedde.*
- 4) Gress, halm, løkvister, store blad, gran- eller enekvister? *men ikke i mykk*
- 5) Is eller snø? *ja, men helst snø.*
- 6) Kjerald, skål, bøtter, trefat? *nei*
- 7) Korkskiver? *nei*
- 8) Hva kaller en slike ting for (skuljefjæl, flottor, bøk, flæ, flyteskiver)? *hadde ikke noen navn.*
- 9) Fanns det noen forseggjorte gjenstander til det bruket? *nei*

--- o o o ---

1729

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Herad Agdenes
Uppteiknar Arne Elven

Arne G. E. E.

*S. Tr. lag.
Bygdnes.*

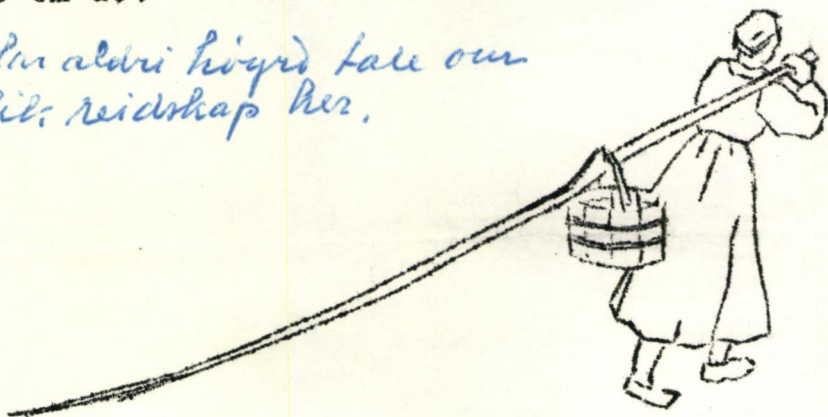
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR: NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bötta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

*Har aldri høyrd tale om
slik reidskap her.*

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ? *Nei.*

Har ein bruka kumøkk til brensel ? *Nei.*

*Ein måtte vel vera i høgste maad for brensel,
når ein skulde nytte slike saker. Eller er det
like brukleg fiskebeina kan vera brensel.*

A. E.

2417

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING